

ЗВЯЗДА

Орган ЦКіМККП(б), ЦВКіСНК БССР

№ 38 (5712) 16 лютага 1937 г., аўторак ЦЕНА 10 РАБ.

НАДЗВЫЧАЙНЫ

XII УСЕБЕЛАРУСКІ

З'ЕЗД СОВЕТАЎ

У прэзідыуме Надзвычайнага XII Усебеларускага З'езда Саветаў. НА ЗДЫМКУ: сакратар ЦК КП(б)Б тав. Валковіч, старшыня ЦВК БССР тав. Чарвякоў, старшыня СНК БССР тав. Галадзед, камандуючы войскамі Беларускай ваеннай акругі тав. Убарэвіч і сакратар Менскага гаркома КП(б)Б тав. Рыскін. Фото Я. Салтавецка.

ПРАМОВА тав. ЧАРВЯКОВА НА АДКРЫЦЦІ НАДЗВЫЧАЙНАГА XII УСЕБЕЛАРУСКАГА З'ЕЗДА СОВЕТАЎ

Таварышы Дэлегаты Надзвычайнага XII Усебеларускага З'езда Саветаў!

Мы збіраемся ўжо ў другі раз. Першы раз мы збіраліся для таго, каб абраць паўнамоцную ізагацыйна-беларускага народу на Надзвычайны VIII Усебеларускі З'езд Саветаў, які зацвердзіў Сталінскую Канстытуцыю Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Сёння дэлегаты Надзвычайнага VIII Усебеларускага З'езда Саветаў могуць вам з гонарам выказаць, што аднадушна воля беларускага народу выканана, што дэлегаты беларускага народу разам з дэлегатамі ўсіх рэспублік краёў і абласцей нашай Вялікай Соцыялістычнай Рэспублікі аднагомысна зацвердзілі Канстытуцыю Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Дэлегаты Савецкай Беларусі сваім галасаваннем яшчэ раз ад імя беларускага народу заявілі аб пэнасіснай волі беларускага народу весці барацьбу за далейшыя перамогі камунізма пад сцягам партыі Леніна—Сталіна, пад кіраўніцтвам праўдара народаў і любимага друга беларускага народу таварышы Сталіна. (Гучныя апладысмэнты. Усе устаюць. Воілічы: Няхай жыць таварышы Сталін! Арыестр іграе «Інтэрнацыянал».)

Гэтым галасаваннем дэлегаты Савецкай Беларусі ад імя беларускага народу заявілі, што ўсе сваё здаржаўна-палітычнае жыццё, сваю гаспадарча-культурную сацыялістычную работу, свае абавязкі ў абароне краіны Саветаў беларускі народ будзе прыводзіць у поўнай суднаведнасці з інтарэсамі ўсяго Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Сёння мы сабраліся для таго, каб разгледзець праект Канстытуцыі Беларускай Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікі які распрацаван у поўнай суднаведнасці з Канстытуцыяй Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.

Мы вельмі рады азначыць, што беларускі народ угодзіўся на гэтым з'ездзе Саветаў.

ПРЭЗІДЫУМ З'ЕЗДА СОВЕТАЎ:

1. Аўгустайці	14. Емельянаў	27. Рубіншэйн
2. Александровіч	15. Жолаудаў	28. Рыскін
3. Бонев	16. Жуковіч	29. Свірыдаў
4. Буднін	17. Жураўлеў	30. Сербзіч
5. Балцін	18. Карцюкоў	31. Скабда
6. Бейне	19. Каруцін	32. Ставук
7. Валковіч	20. Кузельскі	33. Сурга
8. Галадзед	21. Любавіч	34. Сухаручкін
9. Гарачоў	22. Ляўкоў	35. Убарэвіч
10. Готфрыд	23. Малашонак	36. Хадасевіч
11. Досін	24. Пупчын	37. Ціхон
12. Дубіна	25. Патапенка	38. Чарвякоў
13. Дзякаў	26. Рачок	39. Шупцін

МАНДАТНАЯ КАМІСІЯ:

1. Андрэенка
2. Балычэнка
3. Буякоў
4. Вясерман
5. Вусюціна
6. Іванісінін
7. Каліна
8. Кузельскі
9. Малавуская
10. Майніт
11. Пятрыч
12. Якубоўскі

САКРАТАРЫЯТ З'ЕЗДА:

1. Абрахін
2. Вурэчэўскі
3. Казюк
4. Ластоўскі
5. Лейзер
6. Лувячык
7. Манасюк
8. Пасюкевіч
9. Хаін-Юмскі
10. Шымпель
11. Юрковіч

Узнагароджанне ўдзельнікаў веласіпеднага прабегу

Цэнтральны Выканаўчы Камітэт Саюза ССР паставіў узнагародзіць ордэнам «Красная звезда» камандзіраў-пагранічнікаў, удзельнікаў каманды, зрабіўшых у суровых умовах змы веласіпедны прабег адлегласцю ў 30.872 кілометры ўздоўж тра-

ніцы ССР: Людмірскага Л. М. — камандзіра прабегу, лейтэнанта Шубіна В. Т. — палітрука каманды, ст. лейтэнанта Радзевіча І. А., лейтэнанта Морзава В. Х., малодшага камандзіра Тімафеева В. Т.

ГАНАРОВЫ СТАРШЫНЯ З'ЕЗДА ТАВАРЫШ СТАЛІН ГАНАРОВЫ ПРЭЗІДЫУМ:

Сталін
Молатаў
Калінін
Кагановіч
Варашчылаў
Орджанікідзе
Мікаян
Андрэеў
Касіор
Чубар
Петроўскі

Рудзутак
Постышэў
Жданаў
Эйхе
Ежоў
Гамарнік
Дзімітраў
Тельман
Хозе Дыяс (сакратар ЦК компартыі Іспаніі)
Даларэс Ібаруры.

АБ ПРАЕКЦЕ КАНСТЫТУЦЫІ БССР

Даклад старшыні Канстытуцыйнай Камісіі, старшыні СНК БССР тав. М. М. ГАЛАДЗЕДА

I. Гістарычныя даведкі

6 лютага 1935 года VII з'езд Саветаў Саюза ССР прыняў пастанову аб унесці некаторых змяненняў у Канстытуцыю Саюза ССР. У гэтай пастанове было записана: «1. Унесці ў Канстытуцыю Саюза ССР змены ў напрамку: а) далейшай дэмакратызацыі выбарчай сістэмы ў сэнсе замены не усіх роўных выбараў роўнымі, многаступенчымі — прамымі, адкрытым і закрытым; б) укаладзення сацыяльна-эканамічнай асновы Канстытуцыі ў сэнсе прыяднення Канстытуцыі ў адпаведнасці з перапісанымі суадносінмі класавых сіл у СССР (стварэнне новай сацыялістычнай індустрыі, разгром кулацтва, перамога калгаснага ладу, уварожэнне сацыялістычнай уласнасці як асновы савецкага грамадства і т. п.).»

2. Прапаганда Цэнтральнаму Выканаўчаму Камітэту Саюза ССР выбраць Канстытуцыйную Камісію, якой даручыць вырашаць выніковы тэкст Канстытуцыі па ўказаным у пункце першым асновах і ўнесці яго на зацверджанне сесіі ЦВК Саюза ССР.

3. Найбольшыя чарговыя выбары органаў Савецкай Беларусі ў Савезе ССР правесці па аснове новай выбарчай сістэмы.»

7 лютага 1935 г. першая сесія ЦВК БССР VII склікання ўтварыла Канстытуцыйную Камісію пад старшынствам таварышы Сталіна. Канстытуцыйная Камісія ЦВК Саюза ССР распрацавала праект новай Канстытуцыі Саюза ССР, які быў накіраваны для ўсераўнаважана абмеркавання. На паставе гэтага Беларуска ССР таксама паставіла пытанне аб вырашэнні новай Канстытуцыі БССР і 26 чэрвеня 1936 года Прэзідыум ЦВК БССР стварыў Канстытуцыйную Камісію ЦВК БССР у складзе 31 чалавекі для распрацоўкі праекта новага тэкста Канстытуцыі БССР. Канстытуцыйная Камісія БССР распрацавала новы тэкст Канстытуцыі БССР, які працэдураўна абмеркаваны і зацверджаны Надзвычайнага XII З'езда Саветаў БССР.

Першая Канстытуцыя Беларускай ССР была прынята Першым З'ездам Саветаў БССР 4 лютага 1919 года. У ёй былі записаны завязаныя рабочых, сялян, батракоў і ўсіх працоўных Беларусі, жывучых панаванне памешчыкаў і буржуазіі. Беларусь была аб'яўлена рэспублікай Саветаў рабочых сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў, і ўсё ўлада як у цэнтры, так і на мясцах замапоўвалася выключна за Саветамі.

У першай Канстытуцыі БССР было записана: «Асноўная задача, рэалізаваная на сучасны пераходны момант Канстытуцыі БССР, заключаецца ва ўстаўленні дыктатуры гарадскога і сель-

скага пролетарыята і бяднейшага сялянства ў выплыве магутнай савецкай улады ў метах поўнага падаўлення буржуазіі, аніштавання эксплуатацыйна чалавекі і ўстаўлення сацыялізма, пры якім не будзе ні падаўлення на класы, ні дзяржаўнай улады.» (Арт. 4.)

17 снежня 1920 года другі З'езд Саветаў БССР прыняў дадаткі да Канстытуцыі БССР, якімі вызначыў парадак стварэння і функцыі цэнтральных органаў савецкай улады ў БССР.

1919—1920 гг. — гэта былі гады жорсткай барацьбы працоўных мас як Беларусі, так і ўсіх савецкіх рэспублік з інтэрвентамі і з унутранай контррэвалюцыяй. Беларуска ССР, на якую наступілі перадавыя атрады інтэрвентаў, польскія дэлегіі, не змагла астаць сваю незалежнасць без дапамогі рускага рабочага класа і бяднейшага сялянства, а таксама без дапамогі працоўных іных савецкіх рэспублік. Трэба было аб'явіць усе рэвалюцыйныя сілы рускага, украінскага, беларускага і іных народаў для таго, каб адстаяць завязаныя выдаткі Канстытуцыйнай сацыялістычнай рэвалюцыі і даць апошні капіталістычным інтэрвентам.

Пагадзіўшы 16 студзеня 1921 года Беларуска ССР заключыла саюз з РСФСР, у якім записана, што

«выходзячы з агалянага выдаткі пролетарскай рэвалюцыі права народу на самавызначэнне, прыналежнасць незалежнасць і суверэнасць кожнай з дагаварваючыхся старон і ўсеваможныя неабходнасць злучыць свае сілы ў метах абароны, а таксама ў інтарэсах іх гаспадарчага будаўніцтва, РСФСР і БССР уступаюць паміж сабою ў асаблівы гаспадарчы саюз.»

Пытанне саюза са старэйшай свядомай пролетарскай рэвалюцыі права народу на самавызначэнне, прыналежнасць незалежнасць і суверэнасць кожнай з дагаварваючыхся старон і ўсеваможныя неабходнасць злучыць свае сілы ў метах абароны, а таксама ў інтарэсах іх гаспадарчага будаўніцтва, РСФСР і БССР уступаюць паміж сабою ў асаблівы гаспадарчы саюз.»

Таму IV З'езд Саветаў БССР у 1922 г. 16 снежня вынес пастанову аб стварэнні Саюза ССР, які аднавіў самавольны дзяржаўны, і записав аб добравольным уваходжанні Беларускай ССР у склад Саюза ССР.

На паставе зацверджанай Савезным З'ездам Саветаў Канстытуцыі СССР у 1924 годзе, Беларуска ССР унесла змены ў сваю Канстытуцыю ў адпаведнасці з Канстытуцыяй СССР.

УЧОРА НА З'ЕЗДЗЕ

Учора пачаў сваю работу Надзвычайны XII Усебеларускі З'езд Саветаў. Ганаровым старшынёй З'езда абраны мудры правадыр народаў Вялікі І. В. СТАЛІН.

З'езд абраў ганаровы прэзідыум у складзе таварышы Сталіна і тт. Молатава, Калініна, Кагановіча, Варашчылава, Орджанікідзе, Мікаяна, Андрэева, Касіора, Чубара, Петроўскага, Рудзутака, Постышэва, Жданава, Эйхе, Ежова, Гамарніка, Дзімітрава, Тельмана, Хозе Дыяса (сакратар ЦК компартыі Іспаніі), Даларэс Ібаруры.

Пасля ўступнага слова старшыні ЦВК БССР тав. Чарвякова і абрання кіруючых органаў З'езда старшыня СНК БССР тав. Галадзед зрабіў даклад аб праекце Канстытуцыі БССР.

Над бурныя, доўга немаўваючы апладысмэнты З'езд прыняў прывітанне таварышу Сталіну.

II. Падставы Сталінскай Канстытуцыі СССР з'яўляюцца падставамі Канстытуцыі Беларускай ССР

Як ужо вядома, Надзвычайны VIII З'езд Саветаў Саюза ССР зацвердзіў новую Сталінскую Канстытуцыю, якая ў дзейнасці ў нашай сацыялістычнай краіне.

Канстытуцыя Саюза ССР, напісаная Вялікім Сталіным, з'яўляецца найвышэйшым гістарычным дакументам. Гісторыя ведае два найвышэйшыя дакументы: Комуністычны Маніфест, напісаны Марксам і Энгельсам, і Сталінскую Канстытуцыю. Але Комуністычны Маніфест быў праграмай, ён вызначыў тое, чаго рабочы клас павінен быў дамагацца, паказваў, за што весці барацьбу і паказваў шляхі барацьбы эксплуатаемых мас. Тое, што лепшымі лозунгі чалавечства вызначылася ў Комуністычным Маніфесте для будучага, гэта ператворана ўжо ў жыццё нашай комуністычнай партыі пад кіраўніцтвам геніяльнага Сталіна і записана ў Канстытуцыю — у асновы закон. Тым большае значэнне Сталінскай Канстытуцыі. Яна ёсць не праграма, а Канстытуцыя перамога сацыялізма. Само сабой зразумела, што для працоўных сацыялістычных краін Канстытуцыя СССР з'яўляецца выдатком, які асвятляе шлях і заве іх да барацьбы за зварожэнне капіталізма і пабудаванне поўнага сацыялістычнага грамадства.

Новы тэкст Канстытуцыі БССР падляма і поўнасьцю грунтуецца на пільнах Сталінскай Канстытуцыі Саюза ССР. Падставы Канстытуцыі Саюза ССР — ёсць падставы Канстытуцыі БССР, ды інакш і быць не можа, бо БССР з'яўляецца з'яўляецца і будзе з'яўляцца часткай і неад'емнай часткай Вялікай Ізагацыйнага Саюза ССР. Новая Канстытуцыя БССР таксама з'яўляецца Канстытуцыяй перамога сацыялізма.

У саюзе з іншымі савецкімі рэспублікамі, у першую чаргу ў саюзе з РСФСР, з іх дапамогай, працоўныя БССР вылілі акупітаў. У саюзе з РСФСР і іншымі савецкімі рэспублікамі беларускі народ перамог у грамадзянскай вайне, узмацніў умяцятур рабочага класа, падняў сваю эканоміку, культуру, пабудоваў сацыялізм.

У першым саюзе з іншымі савецкімі сацыялістычнымі рэспублікамі, аб'явілі ў адзіную магутную Саюзную дзяр-

жаў, беларускі народ угодзіўся пойдзе да камунізма.

Таму беларускі народ у арт. 13 свядомай Канстытуцыі записана, што «у метах ачышчэння ўзмацаванне па лініі ачышчэння і палітычнай, таксама як і па лініі абароны, Беларуска Савецкай Соцыялістычнай Рэспублікай добравольна аб'явілася з роўнапраўнай Савезімі Соцыялістычнымі Рэспублікамі: Расійскай ССР, Украінскай ССР, Азербайджанскай ССР, Грузійскай ССР, Армянскай ССР, Туркменскай ССР, Узбекскай ССР, Таджыкская ССР, Казахская ССР, Кіргіская ССР у саюзную дзяржаўна — Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік.»

Выхозячы з гэтага, БССР аб'явілася за СССР у асабе яго найвышэйшым органам улады і органам дзяржаўна кіраўніцтва права, вызначаны артыкулам 14 Канстытуцыі СССР.

На-за межамі артыкула 14 Канстытуцыі СССР, БССР ажыццяўляе дзяржаўную ўладу самастойна, захоўваючы поўнасьцю свае суверэныя права.»

У першым саюзе з усімі народамі Саюза ССР мы будзем і палале ўзмацняць сацыялістычны інтэрнацыяналізм і адзіную дружбу народаў!

Тыя змены ў эканоміцы, культуры і структуры класаў якія адбыліся ў Савезімі Саюзе, які таксама адбыліся і ў БССР і таму наша Канстытуцыя падляма і поўнасьцю адбівае гэтыя змены.

Што-ж гэта за змены, якія адбыліся ў нашай краіне? Таварыш Сталін у сваім гістарычным дакладзе на VIII З'ездзе Саветаў Саюза ССР ахарактарызаваў гэтыя змены: «Калі мы нег тады першы раз НЭП, пачатак НЭП, прыяў неадвольна ажыццяўлення капіталізма, то мы маем пилер апомі перыяда НЭП, а не НЭП, перыяд поўнай ліквідацыі капіталізма ва ўсіх сферах народнай гаспадаркі. Пачаць хоп-бы з таго, што наша прамысловасць вырастае за гэты перыяд у гіганцкую сілу Пилер ужо вельга называе не слабой і тэхнічна дрэнна аспалічонай. Пилер, яна базіруецца пилер на новай багатай (Працяг гл. на 2-й стар.).»

АБ ПРАЕКЦЕ КАНСТЫТУЦЫЙ БССР

Даклад старшыні Канстытуцыйнай Камісіі, старшыні СНК БССР таварыша М. М. ГАЛАДЗЕДА

(П Р А Ц Ъ Г)

сучаснай тэхніцы і моцна развітай ляскай індустрыяй і шмат больш развітым машынабудаваннем. Саме гэтыя фактары і тым, што капіталізм выгнаў зусім са сферы нашай прамысловасці, а сацыялістычная форма вытворчасці з'явілася перш безраздзяльна пануючай сістэмай у галіне нашай прамысловасці.

Гэта характарыстыка змен у галіне прамысловасці палкам і поўнаасцю дэталізацыі ў БССР. Бо ў нас у БССР вырастае магутная сацыялістычная індустрыя, якая бярэўчыца на новай сучаснай тэхніцы, а той зусім канчаткова выгнаны капіталістычны элемент. У нас у БССР знава пабудавана сацыялістычная прамысловасць і ў такім размер, што ўдзяляе бага прадукцыі прамысловасці раўняецца 75 проц. усёй народна-гаспадарчай прадукцыі Гэта гіганцкі заваяванні беларускага народу.

У галіне сельскай гаспадаркі, таварыш таварыш Сталін, адбылі наступныя змены:

«... замест вялікай дробнай эканомічнай сельскай гаспадаркі з іх слабай тэхнічай і засялен кудыма мы маем цяпер самую буйную ў свеце машынаваную, уабоченую новай тэхнічай вытворчасцю і выгадзе ўсеабдымнай сістэмы калгасаў і саўгасаў. Усім вядома, што кудыцца ў сельскай гаспадарцы ліквідавана».

Гэта характарыстыка палкам і поўнаасцю дэталізацыі сельскай гаспадаркі БССР. І ў БССР замест дробных і драбнішчых сельскіх гаспадарак з масай вельмі-малага сямейства і батрацтва, з кудыцкай кабай і ўсім вырастае і ўзмацняецца калгас і саўгас. 86,6 проц. сельскіх гаспадарак аб'ядналіся ў калгасы, а адасобны сектар не прадстаўляе колькі-небудзь значнай гаспадарчай сілы. Ён займае толькі 6,8 проц. пасевных плошчаў БССР. Ліквідавана кудыцца. Сельская гаспадарка БССР умянілася магутнай тэхнічай. Варта паказаць, што ў нашай сельскай гаспадарцы зараз прадуюць больш 8 тысяч трактароў.

У галіне тавараабароту, — таварыш таварыш Сталін, — адбылі наступныя змены:

«... утуні і спецыялізаваны вытворчы абырт знаходзіцца цяпер у руках дзяржавы, кааператыву і калгасаў. Парадзіў і развіў новы, свежы гандль, гандль без спекулянтаў, гандль без капіталістаў».

І ў тавараабароце БССР мажана ўз- і-ж малюць.

Такім чынам, новая перамога сацыялістычнай сістэмы на ўсім галінах народнай гаспадаркі з'явілася зараа фактам. А гэта азначае, што эксплуатацыя чалавека чалавекам і ў нас у БССР, як і ва ўсім Савецкім Саюзе, знішчана, ліквідавана, а сацыялістычная дэспатыя на прыклад і сродкі вытворчасці заперджана, як непасрэдная аснова нашага свецкага грамадства. У нас стварылася сацыялістычная эканоміка, не ведаюча крызісу і берапоўна, якая лёс грамадзянам нашай БССР усе магчымы для змажання і культурнага жыцця.

Характарыстыка змен у класовай структуры, таварыш Сталін таварыш, што ўжо ліквідаваны ў выніку пераможна сканчэння грамадзянскай вайны. Што дэталізацыі іншых эканамічных тэарэтычных класаў, то яны пазылілі з класа памешчыкаў. Не стала класа капіталістаў у галіне прамысловасці. Не стала класа кудыцоў у галіне сельскай гаспадаркі. Не стала кудыцоў і спекулянтаў у галіне тавараабароту. Усе эксплуатацыйныя класы аказаліся, такім чынам, ліквідаванымі.

Астаўся робіць клас. Астаўся клас сялян. Асталася інтэлігенцыя».

Але і гэтыя сацыяльныя групы, як таварыш таварыш Сталін, перацярпелі змены. Ён указаў, што наш робіць клас назваць па старой памяці пролетарыятам. Пролетарыят — гэта клас, эксплуатаваны капіталістамі, а ў нас клас капіталістаў ужо ліквідаваны, прымады і сродкі вытворчасці адарваны ў капіталістаў і перададзены дзяржаве, кіруючай сілай якой з'явіцца рабочы клас.

Такім чынам, наш робіць клас не толькі не пабудзены прыклад і сродкі вытворчасці, а наадварот, ён уладзе гэтымі сродкамі вытворчасці разам з усім свецкім народам. А раз ён уладзе сродкамі вытворчасці, а клас капіталістаў ліквідаваны, значыць выключаны ўсіма магчымымі эксплуатацыйныя рабочага класа. А гэта значыць, што пролетарыят Савецкага Саюза з'явіцца зусім новым класам, які ператварыўся ў рабочы клас СССР, які знішчыў капіталістычную сістэму гаспадаркі, замацаваў сацыялістычную ўладасць на прыклад і сродкі вытворчасці і накіравае свецкае грамадства па шляху камунізма. Такага класа шчы не ведаў гісторыя чалавецтва.

Адбыліся змены і класам сялян.

Таварыш Сталін сказаў, што змяніла прырода таварыш, што сямейства — гэта клас дробных вытворцаў, члены якога раскіданы па твару ўсёй краіны, прадуюць узаімокучы на сваёй дробнай гаспадарцы з аставай тэхнічай, яны з'яўляюцца рабамі прынятай уладасці і эксплуатацыя памешчыкаў, кудыцаў, капіталістаў, спекулянтаў і г. д. У капіталістычных краінах асноўная маса сялянства і зараз з'явіцца імяна такім класам, а пра сямейства свецкай краіны нельга гэтага сказаць, яно ўжо не паходзіць на такое сямейства. Наша свецкае сямейства з'явіцца зусім новым сялянствам. У нас памешчыкі і кудыцы ліквідаваны, а таскама і ўтуні і дхавары, якія раней эксплуатавалі сялян. Сямейства наша вызвалена ад эксплуатацыі, і наша сямейства ў сваёй большасці ўжо бодз калгаснае. Гэта значыць, такое сямейства, якое базіруе сваю работу не на адасобнай прымы і на аставай тэхніцы, а на калектыўнай прымы і новай сучаснай тэхніцы, і што ў аснове гаспадаркі нашага сямейства ляжыць не прынятая ўладасць, а ўладасць калектыўная, якая склалася на базе калектыўнай прымы.

Такім чынам, і наша свецкае сямейства — гэта зусім новае сямейства, яно та таскама шчы не ведала гісторыя чалавецтва.

Адбыліся карэныя змены і інтэлігенцыяй.

Інтэлігенцыя ў нас ужо зусім новая, якая служыць народу. Раней інтэлігенцыя служыла класу капіталістаў і была выключена з класа капіталістаў і дробнай буржуазіі. Цяпер-жа наша свецкая інтэлігенцыя на 80—90 проц. выхадзіць з рабочага класа і сямейства, а таскама і з іншых слабаў працоўных, службчых народа, прапуе у адной уражэнні з рабочымі і сямейнымі на будаўніцтву сацыялізма.

Такім чынам, і інтэлігенцыя ў нас новая. Гэта геніяльная характарыстыка змен класовай структуры нашага свецкага грамадства, даная таварышам Сталіным, палкам і поўнаасцю на ўсе 100 проц. дэталізацыі ў Беларусі.

Такім чынам, асновы артыкула Сталінскай Канстытуцыі Саюза ССР, у якіх абдыраваны сацыяльна-эканамічныя змены, якія адбыліся ў нашай дзяржаве, палкам і поўнаасцю запісаны ў Канстытуцыі БССР. Аб гэтым яскрава таварыш і ў VIII раздзеле праякта Канстытуцыі БССР.

Свецкай уладзе на Беларусі праглыў Петраградскі нацыянальны беларускі прят. Там там былі сабраны галоўныя зборы нацыяналістычнай контррэвалюцыі.

Але прапоўняны масы Беларусі былі за Кастрэчкіна, за свецкую ўладу, утрыпюць беларускіх нацыяналістаў, яны падтрымлівалі свой свецкі ўрад. На пачатке сапраўднай волі беларускіх прапоўных мас Совет Народных Камісароў Заходняй вобласці і фронты, які ажыццяўляў там на тэрыторыі Беларусі свецкую ўладу, прагмушаў быў разнашчы гэтае беларускае аб'яднанне.

Аб гэтым таварыш таварыш таварыш таго часу:

«Гэтыярама, Востная. Усе чорні. Петраград, Смольны, Урад Народных Камісароў. Камісару па нацыянальных справах Сталіну, Цэнтральному Беларускаму Камітату, Цэнтральному органу-рэдакцыі «Праца»».

Браўшчынскі Беларускі Рад склікаў на 1—15 снежня ўсебеларускі з'езд і пад утуным наміненцтвам і нацыяналістычным элементаў аб'ядналі ў крэй новую ўладу, адхіліўшы і аб'ядналі выбравы і самозванцы выбравы з'ездом Совет Народных Камісароў Заходняй вобласці. З'езд 15 склікаў у парунне ўмоў, дэталі таа, Сталіну... З'езд адверсіў устаабуленую свецкую ўладу і перадаў яе ў абдыраную на з'ездом Рад органу. У адказ на гэта Совет Народных Камісароў Заходняй вобласці і фронты абдыналі з'езд расучычым, прагмушаў Прэзідыуму яго паліцыю межы краі і фронты і прыступіў да ліквідацыі камунічных арганізацый, зняпшоўшы прыгмушаў пад сцягам беларускага нацыянальнага руху».

кінулі сваю ў рускай буржуазіі і пайшлі на саюз з ілжымі калерам, а логам з польскімі князямі і памешчыкамі і прадавалі беларускі народ онтам і ўзрадбо.

Вось што яны імялі наўзбору намяцкам:

«Рода Беларускай Рэспублікі, як вобралая прадстаўнічай беларускага народу, зварачаецца да нашай імператарскай вялікасці са словамі найлігнейшай паважы да вызваленне Беларускай наміненцкай вобласці з падданства ўсіх чужых чужых палітычных адряду і анархіі. Рада Беларускай Народнай Рэспублікі дэкларавае незалежнасць польскай і незалежнай Беларусі і прасіць вазу імператарскую вялікасці аб абароне ў яе вярваных чужых і незалежнасці краі ў сувязі з наміненцкай імперыяй. Толькі пад абаронай наміненцкай імперыі будучы краі сваю добрую долю ў будучыні».

А калі наміненцы акупанты былі ў Беларусі выгнаны, і зноў аднавілася свецкая ўлада, а Беларусь абвешчана Совецкай Рэспублікай, то гэтыя-ж прагмушаў ізрадні аўтарытэты да польскай буржуазіі і імялі Пасудскаму наступнае:

«Мы вітваем дабе яно аднаго з першых прарокаў незалежнасці Беларусі. Вітваем дабе, пачынаючы польскай дзяржавы, на твайгой роймай зямельцы — Беларусі».

...І дапамагі тым самым польскім лейбам акупантам Свецкую Беларусь.

Вось як беларускі нацыяналісты перапрадаваў беларускі народ.

Ганьба ганьбам народнай кроў, фашысцкім далам і зраднікам! Беларускае чарод, адвадзавіць сабе беларускую дзяржаву, абудаваную сацыялізм, калейшым ганьбай навеі вечныя беларускіх контррэвалюцыйных нацыяналістаў, прадаваўшых працоўныя масы Беларусі пад ярым наміненцкіх і польскіх фашысцкіх крывішчым.

Разграміць усе гэтыя варожыя сілы мы пійк не змагі-б, калі-б нам не дапамог рускі рабочы клас, калі-б нам не кіраваў вялікая вялікая камуністычная партыя. Толькі дакучым таму, што працоўнымі масамі Беларускай кіраваў партыя Леніна — Сталіна, дакучым магутнай дапамоге рускага рабочага класа — гегемона пролетарскай рэвалюцыі, які з'явіцца носьбітам пролетарскага інтэрнацыяналізма, нам удалося з поспехам разграміць і сваю і «чужую» буржуазную контррэвалюцыю, уварыць вольную, суверэную беларускую свецкую дзяржаву, зняпшы сваю шчысцяную быцьшчыну ў саюзі з дапамогай старэйшай сваёй сястры — РСФСР (апладысменты) і з іншымі свецкімі рэспублікамі.

Беларускі народ, прымаючы сваю новую Канстытуцыю, Канстытуцыю пераможнага сацыялізма, выносіць сваю сардэчную, найшчырднейшую паважы выкліку рускаму народу за братаўскую дапамогу, якую ён аказаў і аказвае беларускаму народу. (Учунь, працяглыя апладысменты)

Саваа вялікаму рускаму народу! Беларускае народ выносіць сваю найлігнейшую паважы партыі Леніна—Сталіна, якая дала яму беларускаму свецкую суверэную дзяржаву. (Апладысменты)

Саваа нашай любімай лэйбска-сталінскай партыі! (Бурныя апладысменты)

Чорвень, наадварот, — месяц хуткай і рашучай ліквідацыі маіскіх поспехаў польскіх войск. Прасвоўванне палкаў на Украіну ўжо ліквідавана, бо палкі не толькі выгналі з Кіева, але адкінулі за лінію Роўна—Праскурэ—Маджэ. Прасвоўванне палкаў у бок Гомеля таскама ліквідавана бо польскія войскі адкінулі за лінію Мазыраў. Што дэталізацыі дэлага флага палкаў, найбольш устойлівага па выдуку польскага друку, то треба сказаць, што вынамішчыцца за апошнімі дні ў гэтым разне магутны ўдар нашых войск у напрамку Маладэчна не пакідаюць сумненна ў тым, што палкі будуць адкінуты назад і ў гэтым раёне. Лічбонь акрыявае маюцца рашучага перадаю на фронце на карысць Расіі з'яўнай перагавай. (Бурныя апладысменты)

3 гутаркі з таварышам Сталіным аб становішчы на польскім фронце.

Чорвень, наадварот, — месяц хуткай і рашучай ліквідацыі маіскіх поспехаў польскіх войск. Прасвоўванне палкаў на Украіну ўжо ліквідавана, бо палкі не толькі выгналі з Кіева, але адкінулі за лінію Роўна—Праскурэ—Маджэ. Прасвоўванне палкаў у бок Гомеля таскама ліквідавана бо польскія войскі адкінулі за лінію Мазыраў. Што дэталізацыі дэлага флага палкаў, найбольш устойлівага па выдуку польскага друку, то треба сказаць, што вынамішчыцца за апошнімі дні ў гэтым разне магутны ўдар нашых войск у напрамку Маладэчна не пакідаюць сумненна ў тым, што палкі будуць адкінуты назад і ў гэтым раёне. Лічбонь акрыявае маюцца рашучага перадаю на фронце на карысць Расіі з'яўнай перагавай. (Бурныя апладысменты)

3 гутаркі з таварышам Сталіным аб становішчы на польскім фронце.

Чорвень, наадварот, — месяц хуткай і рашучай ліквідацыі маіскіх поспехаў польскіх войск. Прасвоўванне палкаў на Украіну ўжо ліквідавана, бо палкі не толькі выгналі з Кіева, але адкінулі за лінію Роўна—Праскурэ—Маджэ. Прасвоўванне палкаў у бок Гомеля таскама ліквідавана бо польскія войскі адкінулі за лінію Мазыраў. Што дэталізацыі дэлага флага палкаў, найбольш устойлівага па выдуку польскага друку, то треба сказаць, што вынамішчыцца за апошнімі дні ў гэтым разне магутны ўдар нашых войск у напрамку Маладэчна не пакідаюць сумненна ў тым, што палкі будуць адкінуты назад і ў гэтым раёне. Лічбонь акрыявае маюцца рашучага перадаю на фронце на карысць Расіі з'яўнай перагавай. (Бурныя апладысменты)

3 гутаркі з таварышам Сталіным аб становішчы на польскім фронце.

вось ў нашы дні існуюць свабода нацыі і аддзялення рабочых усіх нацый. Каб роўня нашы свабоды і мірна ўздымацца разам, ці разыходзіліся (калі гэта ім выгадна), складачым роўня дзяржавы, для гэтага неабходны поўны дэмакратызм, які адстойвае на рабочым класам. Невольнай прымыце ні для адной нацыі, ні для адной мовы! Ні малейшага прымечання, ні малейшай непраўдыводнасці да нацыянальных меншасцей! — вось прышчыны работай дэмакратыі». (Ленін, том XVI, выд. II, стр. 389)

Так отаўш пытанне аб нацыянальнай палітыцы геніяльным арганізатар і правадыр працоўных Вадзімір Ільіч Ленін.

Геніяльным сарэчым геніяльнага Леніна таварыш Сталін, абдыраючы прышчыны большасцю ў сваёй класічнай працы па нацыянальнаму пытанню, у 1913 годзе на галаву рабавіў тэорыю наміненцкай, бунда і аўстрыйскай сацыял-дэмакратыі аб так званай «Кудытурнай аўтамомі», якую прапавалалі гэтыя партыі на часе з Ого Вуаурам. Таварыш Сталін у гэтай сваёй працы даў класічнае азначэнне, што гэтае наша, паказаў як большавізм вызнае выграшчэнне нацыянальнага пытання, абасваўш палажэнне пра нацыянальнае самозванчэнне аж да адлуччэння. (Гл. «Марксизм і нацыянальна-нацыянальнае пытанне»).

Выкладчыц з гэтых палажэнняў правадыр нашай партыі Ленін і Сталін, Цэнтральны Камітэт большавізоў у 1913 годзе вынес наступную пастанову:

«Што дэталізацыі правоў прыняцця гэтых нацый на самозванчэнне, г. зн. аддзялення і стварэнне самозванчых дзяржаў, то сацыял-дэмакратычная партыя безумоўна павінна адстойваць гэтыя правоў. Гэтага патрабуюць аўтамомныя прышчыны міжнароднай дэмакратыі наогула, так і ў асаблівасці вычувае нацыянальнае прыняцце большасці нацыяналістаў Расіі царскай імперыі, якая прадстаўляе з сабе самы рэакцыйны дзяржаўны лад у парыванні з усёмі дзяржавамі Еўропы і Азіі». (3 рэзалюцыі па нацыянальнаму пытанню на нарадзе ЦК РСДРП і партыйных работніках ліста 1913 года).

Так Ленін і Сталін і наша партыя паставілі пытанне аб дзяржаўнасці прыняцця гэтых нацый, так яно і вырашана. У большавізоў не разыходзіліся і не разыходзіцца звыма са стравым. Большавікі вядуць, звымаючы праграму, паслядоўна і асаблівасцю.

Праціўным вынікам жанска-сталінскай нацыянальнай палітыкі і з'яўляецца наша БССР. У чэрвені 1918 года Беларускае БССР абвешчана самозванчай Совецкай Рэспублікай.

Такім чынам, БССР была арганізавана партыяй Леніна—Сталіна, а непераносімае аб стварэнні і арганізатарам з'яўляецца аўтамомны прышчыны рэвалюцыйнай партыі Сталіна. (Бурныя апладысменты)

Пастарычнай датай стварэння Беларускай Совецкай Сацыялістычнай Рэспублікі з'яўляецца дата 30 снежня 1918 года, калі В. І. Канферэнцыя большавізоў Заходняй вобласці паставіла аб'ядналі Беларусь вольнай Совецкай Сацыялістычнай Рэспублікай, а канферэнцыю перайменавалі ў Першы з'езд КП(б)Б.

Галі мы прымаем новую Канстытуцыю, то мы павінны асабіста сымнічна на ролю вялікага Сталіна ў арганізацыі БССР, як самозванчай рэспублікі.

Таварыш Сталін асабіста падрыхтаваў стварэнне і старую БССР, ён непераносіма кіраваў абаронай Совецкай Беларусі ад наступу інтэрвентаў, ён кіраваў барацьбой за вызваленне Беларусі ад нямецкіх і польскіх акупантоў.

Таварыш Сталін непераносіма кіраваў абаронай гора Менска. Ён сам прыгмушаў у Беларусь і ў г. Менск у 1919 годзе. На яго геніяльнаму плану былі разграмлены акупанты заходнеўрапейскіх дзяржаў і ўнутраны контррэвалюцыя як на Украіне, так і ў Беларусі.

Таварыш Сталін кіраваў кожным важным участкам Чырвонай Арміі, якая вызвалала Беларусь ад польскіх акупантоў. У сваім паведамленні аб становішчы на польскім фронце ў 1920 годзе таварыш Сталін пісаў:

«Два апошнімі месцамі, май і чэрвень, прадстаўляюць два зусім роўня маіскіх становішчы на фронце. Май — гэта месяц выключных поспехаў польскіх войск. На правым сваім флангу палкі з поспехам праасвоўваюцца ад Літоўска—Жмерніцка, прагмушаючы Літоўска. На левым флангу з поспехам ліквідаваны наступальныя дэяні нашых войск у напрамку Маладэчна — Менск. У пачатку, умяціўшыся за сабой Мозыраў і зняпшы Рачуна, польскія войскі прагмушаюць Гомелью.

Чорвень, наадварот, — месяц хуткай і рашучай ліквідацыі маіскіх поспехаў польскіх войск. Прасвоўванне палкаў на Украіну ўжо ліквідавана, бо палкі не толькі выгналі з Кіева, але адкінулі за лінію Роўна—Праскурэ—Маджэ. Прасвоўванне палкаў у бок Гомеля таскама ліквідавана бо польскія войскі адкінулі за лінію Мазыраў. Што дэталізацыі дэлага флага палкаў, найбольш устойлівага па выдуку польскага друку, то треба сказаць, што вынамішчыцца за апошнімі дні ў гэтым разне магутны ўдар нашых войск у напрамку Маладэчна не пакідаюць сумненна ў тым, што палкі будуць адкінуты назад і ў гэтым раёне. Лічбонь акрыявае маюцца рашучага перадаю на фронце на карысць Расіі з'яўнай перагавай. (Бурныя апладысменты)

3 гутаркі з таварышам Сталіным аб становішчы на польскім фронце.

Таварыш Сталін, кіруючы непераносіма барацьбой Чырвонай Арміі і барацьбой беларускага народу па разгрому акупантоў, шчыльна звязаны з беларускім народам, ён любіць і аддзіць беларускі народ, як і яго любіць і аддзіць беларускі народ, як і яго любіць і аддзіць беларускі народ, як і яго любіць і аддзіць беларускі народ. (Апладысменты)

Нікава прывесці волю таварыша Сталіна аб беларускім сямействе. У паведамленні, надрукаваным у газете 16-га жаміні, Чырвоная Армія 15 ліпеня 1920 года, таварыш Сталін таварыш, як беларускі сямейства сустракаюць Чырвоную Армію.

Газета пісае:

«Член Ровааенсовета Рэспублікі таварыш Сталін паведамае, што не можа не адзначыць выключна добрых алосіх мясцовага насельніцтва да Чырвонай Арміі. Такія адносіны мы не прыходзіцца сустракаць ні на ўсходзе, ні на поўдні. Не глядзячы на беднасць сямейных мас на захадзе ў параўнанні з Павольж'ем і Поўднем, усё-ж сямейна дэталізацыя апошнім у чырвонаармейцамі. Надвечнай дэталізацы падвойна павіннасць выконвалася накарыва. Чырвонаармейцам аказвалася ўсправае салдэйнічанне, уская дапамога, і вельмі было гора насельніцтва, калі мы былі прымушаны ў канцы мая пачаць ахмх. Насельніцтва прыфрантовай паласы перанеаля ўсю дэталізацы польскай акупанты, пры гэтым добра ўсвадоміла чым праграма яму ўтаржэнне польскіх поўноў. На нашым фронце бодз палая грута воіска, уся саітарная справа янога ахавовіцца ў руках сялян і сямейнак, якія прагмушаюць найважлівашы клопаты і ўвагу да нашых раненых чырвонаармейцаў».

Што дэталізацы настроў беларускіх сялян за франтавай паласой, то па нашых вестках там абдыраюцца супрацьныя палітыкі, дэяніваюць партызанскія атрады, якія руйнуюць тылы праціўніка, сямейваючы склады і знішчываючы памешчыкаў. Можна смела сказаць, што паўтарыцца така-ж гісторыя, што ў Сібіры з Калчаком. Тры набліжэнні нашых часцей усюды пры праціўніка пачынае ўрывацца штурм. Мы прысутнічаем у сучасны момант пры сапраўднай сямейскай рэвалюцыі ў Беларусі». (3 газеты «Чырвоная звазда» № 158, 11-VII-35 г. стар. 1)

Таварыш Сталін панаваў беларускаму народу ўмяціць дэяніваюць пролетарыята, уладу Советоў павышчэння Беларусі ад акупанты. Таварыш Сталін стварыў КП(б)Б і вырасіў яе. Ён вырашчыў і вырасіў кадры з беларускага народу. Ён аўдэсіў чужа і ўважліва адносіўся да пошрб сацыялістычнага будаўніцтва, утуні культуры і матэрыяльнага харабату працоўных мас Беларусі. Нашым магутным ростам сацыялістычнай эканомікі, культуры і матэрыяльнага харабату мы абдывалі вялікаму Сталіну. (Апладысменты)

Таварыш Сталін стварыў Беларусь, аўтамомны ад інтэрвентаў. Таварыш Сталін арганізаваў і непераносіма кіраваў будаўніцтвам сацыялізма ў БССР. І таму БССР ёсць сталінская рэспубліка. (Апладысменты)

Беларускі народ, сабраўшыся на сваім з'ездзе Советоў, прышчыне вялікае і сардэчнае дзякуй другу беларускага народу, арганізатару вялікіх перамог — таварышу Сталіну. (Бурныя працяглыя апладысменты)

Саваа вялікаму палкавоў соцыялістычнай рэвалюцыі таварышу Сталіну! (Бурныя працяглыя апладысменты)

Вялікую ролю ў справе арганізацыі працоўных мас Беларусі, асабіста Палескі адытраў Палескі камітэт большавізоў. Гэта — адна з найстарэйшых і маіскіх большавіскай арганізацый на Беларусі. Палескі большавіскі камітэт падрыхтаваў рабочы і сямей Беларусі на перамогі ў дні Кастрэчынскага сацыялістычнай рэвалюцыі.

Працоўныя масы БССР адзначаюць вялікую ролю кіраўніка Палескага камітэта тав. Л. М. Кагановіча, які ў 1917 годзе, як непасрэды лэйбска-сталінскі, арганізаваў рабочы і бядейшае сямейства і вў іх на штурм расійскай і беларускай буржуазіі. Усім працоўным масам Беларускага вядома яго кіпушая работа ў барацьбе за ўладу советоў. Досціць напомяніць аб яго выступленні ў Маджэ і іншых гарадах Беларускае летам 1917 года і яго заклікі да Кастрэчынскага паўстання.

Беларускі народ выносіць шчырую паважы саціўнаму кіраўніку Палескага камітэта, сарэчынцу вялікага Сталіна — Лазару Майсеевічу Кагановічу! (Апладысменты)

Нашы перамогі з'яўляюцца вынікам уважліваў клопатаў а боку Урада Саюза ССР, асабіста а боку кіраўніка Саюза Урада В. М. Молатава. (Апладысменты)

3 выключнай увагай, а большавіскай любоўю ён аўдэсіў адносіўся да беларускага народу, да сацыялістычнага будаўніцтва ў БССР, да сацыялістычнага будаўніцтва і культуры беларускага вядома і культуры беларускага народу. Многія фабрыкі і заводы і іншыя будоўлі, пабудаваны ў Беларусі, ёсць вынік уважліваў адносіў а боку кіраўніка Савецкага Урада тав. Молатава. (Апладысменты)

Беларускі народ, прымаючы сваю Канстытуцыю, выносіць шчырую паважы Ураду Саюза ССР і яго кіраўніку вернаму саціўнаму вялікага Сталіна — тав. Молатаву. (Бурныя працяглыя апладысменты)

У справе вызваліня Беларусі ад акупанты, у справе разгрому ўнутрапалі і знешняй контррэвалюцыі адытраў вялікую ролю наш свецкі маршал Кліментаў Ефрэмавіч Варашылаў. (Апладысменты)

Рабочы і сямей Беларусі памятаюць, як слаўныя палкі варашылаўскай Чырвонай арміі выгнаны на палых Беларусі за лёс беларускага народу з польскімі панами і беларускай буржуазіяй і беларускай буржуазіяй Чырвонай арміі Варашылаў. (Бурныя апладысменты)

Яго выключная ўвага да ўмяціння грады Беларусі, да ператварэння Беларусі ў

(Працяг гл. на 3-й стар.)

III. У барацьбе з ворагамі беларускі народ пабудоваў сваю свецкую сацыялістычную дзяржаву

Адбыраўшы і прымаючы праякт новай Канстытуцыі БССР, мы пазыгуваем вялікі заваяванні працоўных мас Беларусі па будаўніцтву сацыялізма і запісаванне іх у нашу Канстытуцыю.

Нельга дэталізацы беларускаму народу гэтыя заваяванні. Прайдзен дэталі, але слаўны і гераічны шлях барацьбы і будаўніцтва БССР — гэта вынік паспяховай барацьбы нас, пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна, барацьбы з усімі ўспраўнамі ворагамі, знемімі і ўнутранымі.

Наш

АБ ПРАЕКЦЕ КАНСТЫТУЦЫЯ БССР

Даклад старшыні Канстытуцыйнай Камісіі, старшыні СНК БССР таварыша М. М. ГАЛАДЗЕДА

(П Р А Ц Я Г)

У вяршыні фармота сацыялізма, да ўздыку вядомі і культуры беларускага народа, яго асабліва любіць да беларускага народу вядомы ўсім рабочым і сялянам Беларусі.

V. Сталінская Канстытуцыя прынесла радаснае і шчаслівае жыццё беларускаму народу

У праекце Канстытуцыі, які прадстаўляе на нашым народзе з'яву Совету, адлюстраваным рост беларускага народу. Нава ў нас ужо толькі вясцямі, галечкай, якія калісьці былі ўдзелам беларускага народа.

Варта ўспоміць, як пры царстве жылі рабочыя, сяляне і ўсе працоўныя масы Беларусі. Для прыкладу прывяду дакумент, напісаны ў 1899 годзе старшым фабрычным інспектарам Менскай губерні Багдэўскім, пасля абстаждвання некаторых прадпрыемстваў.

«У большасці заводаў наглядзецца адсуткінае самай неабходнай элементарнай абстаўкі ад машын, трансмісій, апаратаў... Рабочыя змяшчаюцца ў пясках і дупках пакояў, якія размяшчаныя нярэдка на дзвярах наварсе завода, куды працякаюць у вылідай колькасці ўсе шкідныя выпарыні ад вытворчасці. Прыходзілася насцяжыцца на некаторых заводах, што на прычыне цензаты ў памышаных рабочыя тудыліся пад унутранымі лесвіцамі завода. Работы на большасці заводаў праходзілі ў самых шкідных і сапартных адносінах умовах. Работы на падобных заводах пачынаюцца каля 2 гадзін раніцы і канчаюцца ў 4, а то і ў 5—6 гадзін увечары».

У гэтым «Мінскім лістку» ў 1896 годзе адзін карэспандэнт пісаў пра работу на гілязавых фабрыках наступнае:

«Становішча рабочых на менскіх фабрыках і заводах ваюта, а на гілязавых фабрыках у асабліва, вельмі ліжкое і плачывае за ўсіх адносін. Рабочы час на гэтых фабрыках і заводах вельмі працяглы, а зарплата рабочых вельмі мала. Зарплата рабочых дасягае работнікаў рэальна 3—4 рублі ў тыдзень. На некаторых з гілязавых фабрык большую частку рабочых складваюць маленькія дзеці, працяжкі акупацыя іх гаспадарамі самым жалюшчым і несумленным чынам. За вельмі цяжкую работу, якая вельмі вынішчае, малалетнім рабочым плаціць ад 30 да 50 коп. у тыдзень, але не больш. Гэта з'яўляецца аднаго са многіх фактаў, які могуць быць звестанымі вамі, які паша гэтыя радзі».

Нягачымся дзеці-працаўнікі да механізмаў змяшчаюцца пры работах на гілязавых фабрыках, дзе яны бываюць па 16—18 гадзін у суткі. Такім чынам не маюць ні малейшай мучымасці атрымаць халі-б якую-небудзь асвету. Серца абліваецца врыскай, калі глядзіш на малых дзяткаў, на якіх працякаюць мізямі фабрычнай атмасферы аднаго са многіх агрубных чынам на ўсіх адносін».

(«Мінскі лістак» № 39, 1896 г. Д. Р.)

Гэтыя дакументы не патрабуюць тлумачэння, які гаворыць самі за сябе. З іх відавочна, як жылі рабочыя на прадпрыемствах Беларусі ў першыя часы.

А чаго пачаў дабівацца рабочы клас Беларусі?

Няма чаго і гаварыць, што ўмовы работы на сацыялістычных прадпрыемствах абстаўлены добра. Яе правіла, фабрычна-заводскія памешчкі маюць многа свабоды, утрымліваюцца ў чыстаце, добра пастанавілі ахова працы. Самым галоўным дэспотам рабочага класа з'яўляецца поўная ліквідацыя беспрацоўя і ўстанавленне свабоднага рабочага дня (аплачываецца), аб чым запісана ў Канстытуцыі. Кожнаму грамадзяніну нашай краіны гарантуецца атрыманне работы.

Зарабкі рабочыя зрабляе за сваю працу столькі, што мае магчымасць добра жыць, пачуваць сваё маёмнасць і ўзняць свой культурны ўзровень.

Вось прыклад. У сям'і рабочага Залчанава (г. Менск) пяць дзяцей і пяць сяброў. Адна дачка — былая работніца фабрыкі імя Кагановіча ўжо заробіла на спецыяльнай інстытуце ў Маскве працу інжынера ў Белспутраце, член ВРП(б). Другая дачка скончыла Ленінградскі педлагагічны інстытут, таксама член ВРП(б), працуе вадакранам вучэбнай часткі дашкольна-вадакраннага тэхнікума. Трэцяя дачка скончыла Вышэйшы педлагагічны інстытут у Менску, член ВРП(б), намеснік старшыні ЦК саюза дашкольных работнікаў. Чвартая дачка зараз студэнтка другога курса фізічнага БДМ. Адна сын — былы рабочы-заводшчык фабрыкі імя Кагановіча, зараз студэнт 3 курса Мастацкай Акадэміі ў Ленінградзе і два сыны — рабочыя-заводшчыкі.

Майстар ліцейнага пяха завода імя Варашылава Заборскі Канстанцін Ісавіч мае вытворчы стаж 36 год. Лепшы стаханавец завода, заробак яго 700 рублёў у месяц. Адна дачка — урач, другая дачка каліца медыцынскай інстытуце, сын каліца дэсанціста.

Вось другі прыклад. Рабочы фабрыкі імя Кагановіча ў Менску тав. Кутель працуе на фабрыцы ў 1923 годзе, дыяпер мае 6 чалавек: адзін сын ужо інжынер-машынабудаўнічы, другі сын — зоотэхнік, дачка — урач, астатнія дзеці таксама вучацца.

Такіх прыкладаў вельмі многіх. Яны гавораць аб тым, што рабочы клас узяўшы ў свае рукі ўладу ў краіне ў 1917 годзе, пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна пабудоваў сацыялізм, зрабіўшы асабліва, культуру і бліжэйшым асяродкам рабочыя ў капі-

Сталіна—Кірэнецкіх Еўрапейскай Варшавы. (Бурныя, працяжкія аплачываюцца). Беларускі народ ганарыцца тым, што ён вёў барацьбу за сваё вызваленне ад прыгнёту капіталістаў і памешчыкаў, пад неперарывным кіраўніцтвам вядомага Сталіна і яго бліжэйшых сарэжыстаў.

Большымі чым 408 тысяч сялянскіх гаспадарак. Таму не вышывае ні чытаць у газете «Кур'ер Віленскі» ад 26-і 1936 г. паведамленне аб тым, што

«У вясковых БССРасіі, Дзяткоўскім, Настаўскім пачаўся масавы голод. 30 проц. насельніцтва не мае хлеба і корміцца выключна бутбай. Згодна афіцыйных даных, 120 тысяч насельніцтва, сродок якога 45 тысяч дзяцей, галадаюць».

Як бачна, жыццё сялян Заходняй Беларусі нічым не адрозніваецца ад жыцця сялян пры рускім царстве.

Як у Сталінскай Канстытуцыі Саюза ССР, так і ў праекце Канстытуцыі БССР адрэзана адстраваць працы жанчыны. У арт. 97 Канстытуцыі БССР сказана:

«Жанчыне ў БССР прадстаўляюцца роўныя правы з мужчынам на ўсіх галінах гаспадарчага, дзяржаўнага, культурнага і грамадска-палітычнага жыцця. Магчымаць ажыццяўлення гэтых правоў жанчыне забяспечваецца прадстаўленнем жанчыне роўнага з мужчынам права на працу, аплата працы, адпачынак, сацыяльнае страхаванне і асвету, дзяржаўнай аховы і інтэрасаў маці і дзіцяці, прадстаўленнем жанчыне пры ажыццяўленні пачатковага і захаваннем утрымання, шырокай сеткі рэспубліканскіх дашкольных асяродкаў і садоў».

Совесная жанчына зорка з'яўляецца агульным узраўнаваннем будучыня сацыялізма, ніякіх перашкодаў у прававых адносінах, так і ў праве на працу, у аплате працы, у праве на асвету і на дапамогу ўжо няма.

Варта прывесці наступныя факты, што ў БССР ужо налічваецца сродок жанчын 17.109 чалавек на стаўніцы, 558 чалавек навуковых работнікаў, 1.550 урачоў.

У складзе рабочых Совескай Беларусі 44 проц. складаюць работніцы. Ці Сродок усеі тэрыторыі БССР 1.812 жанчын трактарыстаў.

У нас у БССР, як і ў іншых совескіх рэспубліках, жанчыны сапраўды з'яўляюцца дзяржаўнай работай: 106 жанчын старшын сельсаветаў, 12.910 жанчын членаў сельсаветаў і райвыканкомаў.

А як жанчыны жылі раней, пры царстве? Прывяду адзін прыклад: У мястэчку графа Патоцкага наймаўся адзін салдацка на работу. Выў заключан такі з ён дагавор:

«І, сялянка, паступіла ў наймы на сваёй годзе ў мястэчку графа Патоцкага на сельскагаспадарчыя работы, якія-б мне ні даручалі, усю на 144 рабочыя дні, на сваім утрыманні, за плату за ўвесь час 34 рублі, у якіх яны атрымаюць за год 10 рублёў, а астатнія грошы буду атрымаць потым, калі я заслужу».

1. Выходзіць на работу з усходу сонца і працаваць да заходу сонца.
2. Калі я пачну работу без законных прычын, я павіна вярнуць за дзяткаў удвая, не патрабуючы за час работы ніякай аплаты.

3. На работы абавязваюцца выходзіць адразу-ж, як мяне выклікаюць.
4. Калі мяне выклікаюць мяне на работу-небудзь работу ў сярэдзі на дзяткоў, то я не маю права адраджацца на працягу года.

5. Калі я ў сярэдзі ці ў будні дзень, без завяду мяйтка куды-небудзь пайду, то абавязана за гэтыя прагульнікіх дні адраджацца.
6. Калі я захварэю ці памеру, то за мяне павіна адраджацца мая сям'я».

7. Ні ў якім разе я не магу пакінуць работу да тэрміна.

Гэтыя ўмовы мне вядомы, у чым і распісваюся.

А такіх батрачак было тысячы і ім прыходзілася працаваць свае рабочыя рукі, атрымаваючы за гэта грошы. Як жылі жанчыны капіталістычных краін, дзе пануе дыктатура капіталістаў? Вось што пішуць польскія работніцы-эмігранты:

«Мы бачылі сваімі вачыма, як у Лодзі на прадэльнай фабрыцы Візе стаяла для станка паязныя работніца Гілікер. Началіся рогавыя сварты. Засталося 15 мінут да гульня. Майстар не адпусціў іе з работы. Яна ў першы раз не паслухалася і, скорчыўшыся ад болю, папаўла да праходнай будкі, але майстар забараніў выйсці з фабрыкі. Заспеў гудох, Гілікер вышла за вароты фабрыкі і павалялася. У пыльнай камаве на вачы ўсіх іна нарадзілася».

Мы бачылі сваімі вачыма, як у горадзе Петравае дзяржана работніца, акая была паслана гаспадарыня на базар, ледзь дайшла да грамадскай прыбыральні і там нарадзіла.

Нам вядома, што памешчыкі Гуттоўскі, дзяткаўшыся, што батрачка Шыўцкая запіжарыла, груба выгнаў яе са свайго мяйтка. Шыўцкая павесілася

у лесе, які належаў паку Гуттоўскаму».

У нашай Канстытуцыі запісана: «Грамадзяне БССР маюць права на асвету».

Гэта права забяспечваецца ўсеагульна абавязковай пачатковай асветай, бясплатнаю асветай, уключаючы вышэйшую асвету, сістэмай дзяржаўных асветных пераважнай большасці навукаўчыся ў вышэйшай школе, навучаннем у школах на роднай мове, арганізаваным на заводах, у саўгасках, машынабудаўнічых станцыях і калгасах бясплатнага чытвання, тэхнічнага і аграрна-тэхнічнага навучання працоўных».

Што адбываецца з гэтым правам? Гэта значыць, што ўсе насельніцтва БССР навукаўчыся шчыльнасцю. Толькі адзін прадаўца старэйшых узрастаў яшчэ не ліквідаваў сваю неписьменнасць.

У нас у школах усеагульна навукаўчыня вучыцца 969,3 тыс. дзяцей; у аўгас, тэхнікумах вучыцца 43.107 студэнтаў на інжынераў, урачоў, аграрнаў, настаўнікаў, на совескіх ўрачэў, эканамістаў і гэтак далей.

Невышываюцца, што вёска Крыўчы Старобінскага раёна налічвае сродок сваіх слядзотні людзей з вышэйшай асветай. Напрыклад, з гэтай вёскі ўжо вышла 15 чалавек інжынераў, 13 чалавек аграрнаў, 5 урачоў, 114 настаўнікаў, 18 камандзіраў Чырвонай Арміі ад лейтэнантаў да камандзіра дывізіяў. З гэтай вёскі дзяткаў вышываюцца толькі ў аўгас, 27 чалавек, а гэтай вёска ў БССР многа.

З многіх рабочых сям'яў гарадоў БССР ужо вышла па 4—5 чалавек інжынераў, тэхнікаў, урачоў і іншых спецыялістаў.

У нас забяспечана поўная магчымасць вучыцца на роднай мове ўсім нацыянальнасці, якія жывуць на тэрыторыі БССР.

У нас налічваецца 196 яўрэйскіх школ, 107 польскіх, 9 айгоўскіх, 10 нямецкіх, 24 украінаўскіх, 12 латышскіх, 178 рускіх і 6.323 беларускіх.

А што было з асветай беларускага народу пры царстве? Па даных перапісу 1897 г. у вясковых масовых частках стучаскай БССР прыпадаў на 1.000 душ насельніцтва толькі 142 пісьменныя, з сродок жанчын неписьменнасць была яшчэ большай — на 1000 чалавек жанчын было толькі 70 пісьменных.

Няма чаго і гаварыць, што ў капіталістычных краінах, асабліва ў Польшчы, становішча з народнай асветай змяняецца на такім узроўні, якога ў нас было пры царстве. Там працант неписьменнасці, асабліва сродок сямілеткаў, захавалася на ўзроўні часоў царства.

Гэта відавочна ў газетцы «Кур'ер порані», акая пісала аб становішчы народнай асветы ў Заходняй Беларусі наступнае:

«У некаторых масовых частках Палесся з самага пачатку функцыянаваў польскі дзяржаўны мяша школа, а моладзь асветыцца там поўнамі анальфібэтыкамі».

Адносна навучанія дзяцей на сваёй роднай мове для вышываюцца, які жывуць у Польшчы, няма чаго і гаварыць. Там вусім няма беларускіх школ, а якія былі раней, то і тым змяняюцца.

Прысваенне нацыянальнай культуры ў Польшчы такога-ж як і ў Фінляндыі Германіі. У гэтых адносінх польскія фашызм не адстае ад фашызма намяска.

Беларуская мова праследуецца. Нават фашысцкая газета «Беларуская прыняцка» і то прымушана запісаць наступнае:

«Калі беларусы выходзіць з асяродка, то на папелі і на плочцы імянуцца гаварыць паміж сабой на польскай мове. А калі ў каго-небудзь і звыраецца беларуская мова, то ён аглядаецца на ўсе бакі са спалохам, ці не пачуў яго хто-небудзь. Найбольш абражаны ў гэтых адносінх дзеці. Гаварыць на беларускай мове дзятка забараняецца. Яны глядзяць на большы і аглядаюцца і не разумеюць, чаму, калі былі гаворыць паміж сабой на-беларуску, то ім вельмі на гэтай мове гаварыць ні з бацькамі, ні паміж сабой».

Невышываюцца польскі дзяткаў, у тым ліку і брахны на совеску Канстытуцыю. Ім патрэба было ладзіць, скажам совескай Канстытуцыі для таго, каб абмяжываць працоўных Польшчы і асабліва намяска, бо совескай Канстытуцыя для ўсіх працоўных капіталістычных краін, у тым ліку і Польшчы з'яўляецца самым вышывым барацьбой за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне. (Аплачываюцца).

Але колькі-б яны ні пакалібнічалі на Совескі Саюз і на Совеску Беларусь, колькі-б яны ні абмяжывалі народныя масы, ім ніколі не ўдасца ўтрыць сапраўднага свену Сталінскай совескай Канстытуцыі, у акая запісаны гіганцкі заваяванні на родаў Саюза ССР.

«... буржуазныя канстытуцыі маюць разбіць на дзве групы: адна група канстытуцый проста адраджае, або зводзіць фактычна на нішто роўнасць працоўных грамадзян і дэмакратычна свабоды. Другая група канстытуцый аховаць прымеце і нават айфурны дэмакратычныя пачаткі, але робіць пры гэтым такія агаворы і абмяжыванні, што дэмакратычныя правы і свабоды акупаюцца вусім ілюзорнамі. Яны гавораць аб роўных выбарчых правах для ўсіх грамадзян, але тут-ж абмяжываюць іх асабліва і адукацыяй і нават маёмнасцю пензям. Яны гавораць аб роўных правах грамадзян, але тут-ж абмяжываюцца, што гэта не дзяткіны жанчыны, або дзяткіны іх часткова».

Напрыклад, маёмнасць пенз існуе ў Англіі, Амерыцы, Японіі. Пенз асабліва існуе ў Францыі, Амерыцы, Японіі. Трэба прыкніць 6—12 і нават 24 месяцы на адным месцы, каб атрымаць права галаса. Асветны пенз існуе ў Англіі, Амерыцы,

Венгрыі і вядома, што гэты пенз скарэй акупаецца багатымі супроць бядых.

Няма чаго і гаварыць аб абмяжыванні працоўных навучан у капіталістычных краінах. Напрыклад, жанчыны пачаўшы права галаса пры выбарах у парламент у такіх краінах, як Францыя, Бельгія, Італія, Швейцарыя, Югаславія, Грцыя, Японія, Аргенціна, Грамадзян, якія знаходзіцца ў арміі, ні ў адной краіне не прыстаўляюцца правам удзелу ў выбарах у парламент, за выключэннем Англіі. Як сядзіць, так і айфурны ў арміях за ўсіх буржуазных краінах пачаўшы гэтых элементарных грамадзянскіх правоў.

А ў нас усе грамадзяне, да яког-б раён і нацыянальнасці ні належалі-б, дзе-б яны ні працавалі, да яког-б кола яны ні адносіліся — маюць адвольнае права. Аб гэтым гаворыць артыкул 98, 110, 111, 112, 113 праекта нашай Канстытуцыі. Больш таго, яког-б там ні было прамое ці ўскоснае абмяжыванне працоўных, або наадварот, устанавленне прамых або ўскосных пераваг грамадзян у залежнасці ад іх расавай і нацыянальнай прыналежнасці, таксама іх усакіа прамовіць забавіць або нацыянальнай выключнасці, або нявыясні і гадары — караюцца законам.

У артыкуле 85 праекта нашай Канстытуцыі запісана:

«Народныя суды абраджаюцца грамадзянамі раёна на аснове ўсеагульнага, прамога і роўнага выбарчага права пры тайным галасаванні тэрмінам на тры гады».

Суд буржуазных краін — гэта самая кансерватыўная арганізацыя капіталізма, акая абараняе інтэрасы акупацэўтараў.

Совескі народны суды абраджаюцца грамадзянамі. Ён незалежны і падпарадкаецца толькі асвету. Патрэба асобна паказваць, што ўсе іх адхілены народнага суда ад совескіх законаў і ад абароны інтэрасаў совескіх грамадзян могуць прыстаўляць да таго, што насельніцтва пры вусіх выбарах не можа аказаць дзяткаў гэтаму народнаму суду».

Депутаты, якія абраджаюцца ў Советы, павіны рэгулярна адчытацца перад сваімі выбаршчыкамі.

Па нашай Канстытуцыі той ці іншы дзяткаў

ці, то мы будзем яго дабіваць на яго тэрыторыі. (Гучныя аплачываюцца). Няхай памыляюцца фашысцкія нацызмы і вайны, што першае, што яны знойдуць на нашых совескіх граніцах, гэта — сваю ўдасную парабку. Совескія граніцы будуць граніцай смерці капіталізма. (Аплачываюцца).

Таварышы, наша паспяховая работа, бурны рост сацыялізма непакопчы роўных ворагаў іх унутры, так і асабліва за граніцамі. Фашызм рыхтуецца да нападу на нас. У надрыхтоўцы вайны яму дамагае праляцятэ абойда і вораг народу, фашысцкі найміт Тронті.

Падобны трагікама, яго агенты, якія асталіся ў нашай краіне, па дзяткаў Тронтка, японскай і нямецкай разведкай праводзіць шпіёнска-дзяткаў і тэрарыстычную работу. Яны халюць ацарманіць паспяховы ход совескага народу ўперад на шляху да камуністычнага грамадства.

У гэтай шкіднівай рабоце трагікама вырэдкам дамагаюцца і правыя рэстаўратары капіталізма — Бухарын, Рыкаў, Угалаў і інш. чалавек; дамагаюцца гэтым зобойтам, шпіянамі і беларускія контр-рэвалюцыйныя нацыяналісты, якія таксама ў саюз з Тронткі і правымі рэстаўратары капіталізма іхнікілі сарваць сацыялістычнае будучыцтва ў Совескай Беларусі.

Нашы органы пролетарскай дыктатуры, НК Унутраных спраў вырэдкам шпіёнска-шкіднікую і тэрарыстыкую дзяткаў трагікама, айфурнаў і прахых. Пролетарскі суд вайной совескай дзяржавы вынес свой прыгавор над трагікамамі, шпіённікамі-шпіянамі, над Ігалеўскім, Ратэўскім, Сербраўскім, Сакольнікіным і іншымі.

Беларускі народ разам з усім народам Совескага Саюза адладушна ўхваліў прыгавор пролетарскага суда над ваяцкімі ворагамі, над гэтымі ганяцямі народнай крывёю. (Аплачываюцца). Беларускі народ заўважы, што ён усеагульна свену рэвалюцыйнае шпіянаў, што беларускі народ сталёвай паронгай, цесна агугтаўшыся вакол камуністычнай партыі (большавікоў) Беларусі, не будзе дзяткаў літасці ворагам народу: трагікама, правым, беларускім нацыяналістам і будзе іх змятаць з твару совескай зямлі і шпіталява іх самах звалятых ворагаў сацыялізма. (Аплачываюцца).

Някім ворагам народу — ні нямецкі, ні польскі, ні японскі фашызм, ні фашызм-зобойту Тронтка і яго агентам — не ўдасца прышпіліць наш паспяховы ход да камуністычнага грамадства.

Іма сумнення, таварышы, у тым, што праект Канстытуцыі БССР з'яўляецца будзе прыняты аналагозна, бо гэты Канстытуцыя ёсць Канстытуцыя перамогага сацыялізма. Гэты Канстытуцыя паходзіць вынікі палай эпохі, яна падзволіць вынікі барацьбы за сацыялізм. Мы працяжкі аталі пабудовы сацыялізма і завяршылі яго ў бах з класавым ворагам.

З зацверджаннем новай Канстытуцыі мы ўступаем у новую эпоху, у эпоху барацьбы за таржысто камунізма.

Беларускі народ, узброўшыся рэвалюцыйнай пільнасцю, мабілаваўшы ўсе свае сілы, агугтаўшыся вакол партыі Леніна—Сталіна са спягам Сталіна ладзіць паперу да камунізма. (Бурныя аплачываюцца).

Няхай жыць Сталінская Канстытуцыя СССР! (Аплачываюцца).

Няхай жыць Канстытуцыя БССР! (Аплачываюцца).

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незмаўчучую пачынае. Рэдакцыя вольчы ў гонар таварыша Сталіна.

Няхай жыць вайлікі тэраер вайлікай Канстытуцыі сацыялізма стваральніцы БССР тав. Сталіні (Бурныя аплачываюцца), пераходзячы ў доўга незма

